

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie „Zrównoważonego rozwoju: nakreślenie wewnętrznej i zewnętrznej polityki UE”

(opinia rozpoznawcza)

(2016/C 487/06)

Sprawozdawca: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Współsprawozdawca: **Jarmila DUBRAVSKÁ**

Wniosek o konsultację	Komisja Europejska, 08/06/2016
Podstawa prawna	Art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Rolnictwa, Rozwoju Wsi i Środowiska Naturalnego
Data przyjęcia przez sekcję	05/09/2016
Data przyjęcia na sesji plenarnej	21/09/2016
Sesja plenarna nr	519
Wynik głosowania	171/0/2
(za/przeciw/wstrzymało się)	

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Przyjęcie programu działań ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju do roku 2030 stanowi historyczny zwrot w stronę nowego paradygmatu dzięki zajęciu się dysproporcjami gospodarczymi, społecznymi i środowiskowymi w powszechny i zintegrowany sposób. Wszystkie kraje muszą przełożyć i wdrożyć ten program, bez względu na poziom dochodów. Ten unikalny program działań w pełni odzwierciedla europejskie wartości sprawiedliwości społecznej, demokratycznych rządów i społecznej gospodarki rynkowej oraz ochrony środowiska. W związku z tym stanowi on dla UE ogromną szansę na promowanie tych wartości oraz na podejście do realizacji programu w kompleksowy sposób. EKES wzywa UE, aby była dla całego świata wzorem do naśladowania w zakresie realizacji tego stanowiącego duże wyzwanie procesu.

1.2. EKES z zadowoleniem przyjmuje zaangażowanie Unii Europejskiej w realizację celów zrównoważonego rozwoju. Wyraża jednak zaniepokojenie, że minął już rok od przyjęcia programu działań ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju do roku 2030, a UE nie podjęła konkretnych i przyszłościowych środków zmierzających do uwzględnienia celów zrównoważonego rozwoju w głównym nurcie polityki i programów UE ani nie rozpoczęła szerszych konsultacji ze społeczeństwem obywatelskim.

1.3. UE stoi w obliczu mających fundamentalne znaczenie wyzwań politycznych, społecznych, gospodarczych i strukturalnych we wszystkich obszarach gospodarki i społeczeństwa. Nierówności, bezrobocie – zwłaszcza bezrobocie młodzieży – wykluczenie społeczne, ubóstwo, różnice w traktowaniu kobiet i mężczyzn, dyskryminacja i marginalizacja w europejskich społeczeństwach grup szczególnie wrażliwych niszczą fundamenty samej UE. W wielu państwach członkowskich kryzys finansowy dodatkowo zaostrzył ten problem, który przekształca się w kryzys praw człowieka i praw socjalnych.

1.4. Program działań ONZ do roku 2030 powinien stać się proaktywną, transformacyjną i pozytywną narracją dla Europy, i proces ten musi się opierać na silnej woli i determinacji politycznej kształtowania zrównoważonej Unii Europejskiej przez takie przekształcenie naszych gospodarek, aby stały się odporne, konkurencyjne, zasobooszczędne, niskoemisyjne i sprzyjające włączeniu społecznemu. Ta przyszłościowa narracja pomogłaby też pomóc w pokonaniu bezprecedensowego braku zaufania obywateli UE do projektu europejskiego, a zwłaszcza zdobyć dla niego poparcie młodych ludzi. UE powinna wykorzystać program działań ONZ do roku 2030, aby przedstawić obywatelom Unii nową wizję Europy: umowę społeczną XXI wieku.

1.5. EKES wzywa do przyjęcia nadrzędnej, zintegrowanej strategii działań na rzecz zrównoważonej Europy na okres do 2030 r. i późniejszy, zapewniającej konieczny długoterminowy horyzont czasowy, koordynację polityki i spójność wdrażania programu działań ONZ do roku 2030. Strategia ta powinna opierać się na porozumieniu międzyinstytucjonalnym między Komisją, Radą i Parlamentem, aby stworzyć solidne podstawy do dalszych działań politycznych.

Zdaniem EKES-u obecne strategie unijne, takie jak strategia „Europa 2020”, która zastąpiła poprzednią nadrzędną strategię UE na rzecz zrównoważonego rozwoju z 2001 r., i dziesięć priorytetów przewodniczącego Junckera, nie dostarczają sposobu na pełne stawienie czoła wyzwaniu, jakim jest realizacja celów zrównoważonego rozwoju w UE.

1.6. Wspomniana nadrzędna strategia musi obejmować szczegółowe zadania dotyczące wdrażania celów zrównoważonego rozwoju, mechanizmy przeglądu i monitorowania, plany działania wraz z koniecznymi instrumentami ustawodawczymi i politycznymi, działania podnoszące świadomość, takie jak badanie Eurobarometru dotyczące celów zrównoważonego rozwoju, a także plan pozyskania środków finansowych. Komisja powinna zainicjować proces prowadzący do opracowania tej strategii w swoim przygotowywanym komunikacie, a etap jej opracowywania powinien obejmować szerokie konsultacje ze społeczeństwem obywatelskim, rządami, parlamentami i władzami lokalnymi. EKES wyraża swoją gotowość do wspierania tego procesu w charakterze promotora.

1.7. Zadanie nakreślenia wewnętrznej i zewnętrznej polityki UE przez Komisję zgodnie z 17 celami zrównoważonego rozwoju stanowi niezbędny etap tego procesu. EKES wzywa Komisję, aby uzupełniła te działania szczegółową analizą luk w odniesieniu do 17 celów zrównoważonego rozwoju, aby zidentyfikować obszary, w których UE powinna podjąć uprzednie pilne działania.

1.8. EKES zidentyfikował następujące kluczowe obszary polityki przemiany transformacyjnej w kierunku zrównoważonego rozwoju i zaleca, aby Komisja ustanowiła odpowiednie inicjatywy przewodnie, w tym przejrzyste plany działania i kamienie milowe, z uwzględnieniem zaleceń zawartych w pkt 4.3 niniejszej opinii:

- sprawiedliwe przejście do gospodarki niskoemisyjnej, gospodarki o obiegu zamkniętym i współkonsumpcji,
- przejście do społeczeństwa i gospodarki, które sprzyjają włączeniu społecznemu – godna praca i prawa człowieka,
- przejście do zrównoważonej produkcji i konsumpcji żywności,
- inwestycje w innowacje i długoterminową modernizację infrastruktury oraz zachęcanie do zrównoważonego prowadzenia działalności gospodarczej,
- wykorzystanie handlu jako narzędzia działającego na rzecz globalnego zrównoważonego rozwoju.

1.9. EKES wzywa Komisję do uwzględnienia celów zrównoważonego rozwoju w głównym nurcie wszystkich stosownych polityk. W tym celu należy wykorzystać przeglądy śródk okresowe przeprowadzane w latach 2014–2020. Przyszłe okresy WRF będą stanowiły idealną okazję do pełnego uwzględnienia celów zrównoważonego rozwoju w głównym nurcie programów wydatków unijnych.

1.10. Szczególnie ważne jest włączenie programu działań ONZ do roku 2030 do głównego nurtu działań zewnętrznych Unii Europejskiej. Komisja powinna w pełni dostosować obszary o kluczowym znaczeniu – takie jak polityki handlu i rozwoju, globalne polityki środowiskowe i działania w dziedzinie klimatu, pomoc humanitarna, zmniejszanie ryzyka związanego z klęskami żywiołowymi, transfer technologii i promocja praw człowieka – aby aktywnie stymulować realizację programu działań ONZ do roku 2030. EKES wzywa również Komisję do pełnego włączenia i stosowania programu działań ONZ do roku 2030 w ramach europejskiego konsensusu w sprawie rozwoju oraz ubolewa, że nie zostało to w wystarczającym stopniu uwzględnione w globalnej strategii UE w dziedzinie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa.

1.11. EKES zwraca się do Komisji o dokonanie oceny i usprawnienie poziomej i pionowej koordynacji polityki w celu skutecznej realizacji programu działań ONZ do roku 2030. Lepsze zarządzanie stanowi kluczowy czynnik umożliwiający zrównoważony rozwój. Europejski semestr powinien zostać wykorzystany jako odpowiednie ramy zarządzania na potrzeby pionowej koordynacji realizacji celów zrównoważonego rozwoju z państwami członkowskimi. EKES podkreśla, że uczestnictwo, przejrzystość, monitorowanie i przegląd, rozliczalność i zaangażowanie obywateli powinny plasować się wśród głównych cech i właściwości lepszego zarządzania.

1.12. Eurostat powinien sporządzić i stosować zestaw wskaźników i poziomów referencyjnych, wzorem tych opracowanych przez ONZ, aby ułatwić przegląd, monitorowanie, rozliczalność i przejrzystość procesu wdrażania celów zrównoważonego rozwoju oraz dostarczyć unijnym instytucjom, państwom członkowskim i wszystkim zainteresowanym stronom twardych danych statystycznych z podziałem na poszczególne cele zrównoważonego rozwoju i zadania.

1.13. EKES odnotowuje z uznaniem, że cztery państwa członkowskie UE znalazły się wśród 22 krajów, które jako pierwsze przedstawiły dobrowolne przeglądy wdrażania celów zrównoważonego rozwoju na Forum Politycznym Wysokiego Szczebla ds. Zrównoważonego Rozwoju (HLPF) ONZ w 2016 r. EKES wzywa UE, aby stała się wzorem do naśladowania i została pierwszym regionem, który przedstawi taki dobrowolny przegląd podczas HLPF w 2017 r. EKES jest skłonny zorganizować uzyskanie wkładu społeczeństwa obywatelskiego.

1.14. UE powinna przyjąć podejście do realizacji celów zrównoważonego rozwoju uwzględniające udział wielu zainteresowanych stron, w tym wszystkich podmiotów i organizacji społeczeństwa obywatelskiego, zgodnie z zasadami partycypacji, rozliczalności i partnerstwa. EKES sam już przedstawił konkretną inicjatywę dotyczącą stworzenia forum europejskiego społeczeństwa obywatelskiego na rzecz zrównoważonego rozwoju, w którym uczestniczyć będą liczne zainteresowane strony. Komisja powinna proaktywnie badać i rozwijać inicjatywę dotyczącą karty celów zrównoważonego rozwoju w dążeniu do sprzyjania tworzeniu silnych partnerstw na szczeblach krajowym, unijnym i międzynarodowym.

2. Wprowadzenie

2.1. We wrześniu 2015 r. światowi przywódcy przyjęli program ONZ „Przekształcamy nasz świat: program działań na rzecz zrównoważonego rozwoju do roku 2030” ustanawiający zestaw celów zrównoważonego rozwoju, aby położyć kres ubóstwu, chronić planetę, zapewnić ochronę praw człowieka i zagwarantować dobrobyt dla wszystkich. Każdy cel obejmuje określone zadania, które mają zostać zrealizowane w ciągu najbliższych 15 lat.

2.2. W Europie kluczową rolę w realizacji celów zrównoważonego rozwoju będzie odgrywać Unia Europejska. W programie prac na rok 2016 Komisja ogłosiła nową inicjatywę, „Kolejne działania mające zapewnić Europie zrównoważoną przyszłość”, aby ująć cele zrównoważonego rozwoju w politykach wewnętrznych i zewnętrznych UE ⁽¹⁾.

2.3. Na pierwszym etapie Komisja przeprowadza wewnętrzną analizę mającą określić obszary obecnej polityki UE, w których już podjęto wyzwania związane z celami zrównoważonego rozwoju. Komisja zwróciła się do EKES-u o wniesienie wkładu w ten proces za pomocą niniejszej opinii rozpoznawczej. Aby wziąć pod uwagę wnioski płynące z szerszej debaty z europejskim społeczeństwem obywatelskim Komitet uwzględnił wyniki dwóch dużych konferencji poświęconych realizacji celów zrównoważonego rozwoju, które odbyły się w EKES-ie w 2016 r., a także innych dużych konferencji ⁽²⁾.

3. Przekształcenie celów zrównoważonego rozwoju w europejski program działań do roku 2030: w stronę unii zrównoważonego rozwoju

3.1. Komitet z zadowoleniem przyjmuje **inicjatywę w programie prac Komisji na rok 2016 zatytułowaną „Kolejne działania mające zapewnić Europie zrównoważoną przyszłość”** z uwagi na przyjęte w niej nowe i najpilniej potrzebne podejście mające zapewnić Europie rozwój gospodarczy oraz zrównoważony rozwój społeczny i środowiskowy po 2020 r., a także wdrożenie celów zrównoważonego rozwoju w unijnej polityce wewnętrznej i zewnętrznej w zintegrowany sposób ⁽³⁾. Występują jednak obawy co do braku woli politycznej i politycznego zaangażowania, ponieważ jak dotąd niewiele uczyniono, aby wprowadzić ten program w życie.

3.2. W sytuacji, w której projekt UE jest pod presją i wielu obywateli traci w niego wiarę, UE powinna wykorzystać cele zrównoważonego rozwoju do opracowania pozytywnej narracji transformacyjnej dla zrównoważonej Europy, łącząc w niej perspektywę długoterminową z konkretnymi środkami z zakresu polityki w perspektywie krótko- i średnioterminowej. Zrównoważony rozwój to „europejska marka” ⁽⁴⁾: program działań ONZ do roku 2030 odzwierciedla europejskie wartości oraz europejski model sprawiedliwości społecznej i demokratycznych rządów. Stanowi w związku z tym doskonałą okazję do stworzenia nowej, pozytywnej i przekonującej narracji i wizji dla UE.

⁽¹⁾ COM(2015) 610 final.

⁽²⁾ Konferencja *How to make the SDGs Europe's business* („Jak zainteresować Europę celami zrównoważonego rozwoju?”), 30 i 31 maja 2016 r., współorganizowana przez prezydentkę niderlandzką, EKES, Sieć Rozwiązań na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju (SDSN) i niderlandzką kartę na rzecz realizacji celów zrównoważonego rozwoju; konferencja EKES-u *Next steps for a sustainable European future* („Następne kroki na rzecz zrównoważonej przyszłości Europy”), 7 lipca 2016 r.; konferencja IDDRI *Sustainable development: it's time!* („Czas na zrównoważony rozwój!”), Paryż, 10 i 11 maja 2016 r.; konferencja IASS *Jump-starting the SDGs in Germany* („Dynamiczny początek wprowadzania celów zrównoważonego rozwoju w Niemczech”), 1–3 maja 2016 r.

⁽³⁾ Opinia EKES-u w sprawie forum europejskiego społeczeństwa obywatelskiego na rzecz zrównoważonego rozwoju (Dz.U. C 303 z 19.8.2016, s. 73).

⁽⁴⁾ „Sustainability now!” („Zrównoważony rozwój teraz!”) – uwagi strategiczne EOSP, nr 18, 20 lipca 2016 r.

3.3. Program działań ONZ do 2030 r. zyskał poparcie wszystkich państw członkowskich i UE jak całości. Teraz czas na jasne zobowiązania polityczne na najwyższym szczeblu politycznym potwierdzające, że UE przyjęła ten nowy program jako wizję i nadrzędne ramy budowania unii zrównoważonego rozwoju⁽⁵⁾.

3.4. Realizacja celów zrównoważonego rozwoju nie dotyczy wyłącznie rozwoju lub środowiska naturalnego. Cele zrównoważonego rozwoju są odpowiedzią na najważniejsze wyzwania w zakresie transformacji naszych gospodarek i społeczeństw, także w rozwiniętym świecie. Ich realizacja w UE wymaga nowego modelu rozwoju bardziej zrównoważonego pod względem gospodarczym, bardziej sprzyjającego włączeniu społecznemu i w dłuższej perspektywie bardziej opłacalnego z punktu widzenia ochrony środowiska oraz zapewniającego, aby zasoby naszej planety były sprawiedliwie dzielone pomiędzy ludność świata, której liczba stale rośnie. Istnieje potrzeba nadania naszym gospodarkom zupełnie nowego kierunku⁽⁶⁾. Nowa koncepcja rozwoju powinna zakładać nową definicję dobrobytu dla UE oraz nowy zestaw wskaźników. Cele zrównoważonego rozwoju powinny być wykorzystywane jako dźwignie, które umożliwią i przyspieszą w perspektywie długoterminowej przejście na odporną, konkurencyjną, zasobooszczędną i sprzyjającą włączeniu społecznemu gospodarkę UE.

3.5. Uruchomienie przez Komisję planu działania na rzecz odnowienia Konsensusu europejskiego w sprawie rozwoju pozwala przypuszczać, że Komisja zamierza w pierwszej kolejności skupić się na realizacji nowego programu działań w ramach polityki rozwojowej. Ten rodzaj nadawania priorytetów działaniom nie jest zgodny ze zintegrowanym podejściem w ramach celów zrównoważonego rozwoju, które wymaga nadrzędnych i zintegrowanych strategii wykonawczych obejmujących politykę zewnętrzną i wewnętrzną.

3.6. W celu stworzenia ram zarządzania umożliwiających realizację celów zrównoważonego rozwoju UE będzie musiała wydłużyć swój horyzont planowania daleko poza rok 2020. Nadrzędna, długoterminowa strategia dla zrównoważonej Europy o horyzoncie czasowym sięgającym roku 2030 i dalszej przyszłości⁽⁷⁾ powinna przekładać cele zrównoważonego rozwoju na wewnętrzne i zewnętrzne polityki UE, uwzględniając w szczególności wyzwania stojące przed Europą, w połączeniu z przejrzystymi planami i programami działania na rzecz inicjatyw ustawodawczych i politycznych oraz szczegółowym harmonogramem do roku 2030. Parlament Europejski wezwał do przyjęcia podobnego podejścia⁽⁸⁾.

4. Nakreślenie wewnętrznej i zewnętrznej polityki UE

4.1. Zadanie nakreślenia polityki musi być połączone z analizą luk w polityce

4.1.1. Do określenia politycznej strategii UE i planu działania na rzecz realizacji celów zrównoważonego rozwoju nie wystarczy jedynie nakreślenie aktualnej polityki UE. Przypisanie istniejących polityk UE do każdego celu zrównoważonego rozwoju z osobna nie pozwoli ocenić, czy możliwe jest osiągnięcie celów zrównoważonego rozwoju w UE bez podejmowania dalszych działań. Aktualna polityka w danym obszarze może być nieskuteczna lub podważana innymi politykami, mogą też pojawić się inne przeszkody. **Dlatego zadanie nakreślenia polityki musi być połączone z analizą luk**, służącą określeniu rzeczywistych luk występujących w polityce UE pod względem 17 celów programu działań ONZ do roku 2030 oraz powiązanych zadań.

4.1.2. W tym kontekście EKES z zadowoleniem przyjmuje przygotowane pod kierownictwem byłego dyrektora generalnego DG ds. Środowiska Karla Falkenberga uwagi strategiczne „Sustainability Now!”, w których wyraźnie wskazuje się na wynikającą z programu działań ONZ do roku 2030 potrzebę reform w UE na przykładzie kilku obszarów politycznych.

4.1.3. Nadal brakuje kompleksowej unijnej analizy luk w odniesieniu do celów zrównoważonego rozwoju. Jednak niedawno opublikowane indeks i tablica wskaźników celów zrównoważonego rozwoju oraz inne oceny przeprowadzone w państwach członkowskich UE wykazują, że cele te stanowią ambitny program także dla krajów o wysokich dochodach⁽⁹⁾, zwłaszcza ze względu na sposób, w jaki wytwarzają one, dostarczają i konsumują produkty i usługi oraz związane z tym negatywne oddziaływanie na środowisko. Kluczowymi wyzwaniami dla państw UE są: cel zrównoważonego rozwoju 12 – zrównoważona konsumpcja i produkcja, cel zrównoważonego rozwoju 13 – działania

⁽⁵⁾ Op. cit.

⁽⁶⁾ Przemówienie wiceprzewodniczącego Komisji Fransa Timmermansa na szczycie ONZ w dniu 27 września 2015 r.

⁽⁷⁾ Pkt 4.3.3 opinii EKES-u w sprawie: „Podsumowanie realizacji strategii »Europa 2020« na rzecz inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu” (Dz.U. C 12 z 15.1.2015, s. 105); opinia EKES-u w sprawie forum europejskiego społeczeństwa obywatelskiego na rzecz zrównoważonego rozwoju (Dz.U. C 303 z 19.8.2016, s. 73).

⁽⁸⁾ Rezolucja Parlamentu Europejskiego nr 2016/2696(RSP).

⁽⁹⁾ SDSN, Bertelsmann Stiftung, SDG Index & Dashboard, lipiec 2016; Niestroy, „How are we getting ready?” („W jaki sposób się przygotowujemy?”), dokument konsultacyjny DIE, 9/2016.

w dziedzinie klimatu, cele zrównoważonego rozwoju 14 i 15 – konserwacja ekosystemów, zadania dotyczące zrównoważonego rolnictwa i żywienia zawarte w celu zrównoważonego rozwoju 2, a także cel zrównoważonego rozwoju 9 – przemysł, innowacje i infrastruktura, w przypadku których zidentyfikowano luki inwestycyjne.

4.1.4. Pozostałe wyzwania związane są z celami zrównoważonego rozwoju „zorientowanymi na człowieka”, są to zwłaszcza: cel zrównoważonego rozwoju 10 – zmniejszenie nierówności, cel zrównoważonego rozwoju 8 – godna praca i zatrudnienie, cel zrównoważonego rozwoju 1 – ubóstwo, cel zrównoważonego rozwoju 5 – równouprawnienie płci oraz cel zrównoważonego rozwoju 4 – edukacja.

4.1.5. Wielu państwom OECD nie udaje się zrealizować zadania dotyczącego wkładów finansowych we współpracę na rzecz rozwoju w ramach celu zrównoważonego rozwoju 17.

4.1.6. Jako uniwersalny program działania cele zrównoważonego rozwoju powinny prowadzić też do ograniczenia negatywnego społecznego i środowiskowego oddziaływania gospodarek o wysokich dochodach na państwa trzecie. Do tej pory nie zmierzono tego aspektu w wystarczającym stopniu, stanowi on jednak ważne wyzwanie dla państw UE.

4.2. Wkład obecnych europejskich strategii w realizację celów zrównoważonego rozwoju

4.2.1. Komitet uważa, że nakreślanie polityki UE powinno po pierwsze skupić się na narzędziach z zakresu polityki mających strategiczne znaczenie dla tworzenia i realizacji polityki UE. Według wstępnych ocen narzędzia te nie są w stanie sprostać wyzwaniu związanym z realizacją celów zrównoważonego rozwoju w UE⁽¹⁰⁾. Horyzont czasowy żadnej z tych strategii nie odpowiada horyzontowi programu działań ONZ do 2030 r.

4.2.2. Komisja Barroso przypisywała strategii „Europa 2020” nadrzędne znaczenie i zastąpiła nią strategię zrównoważonego rozwoju. Strategia „Europa 2020” obejmuje wprawdzie w zasadzie trzy wymiary zrównoważonego rozwoju, niemniej jest pomyślana w krótkiej perspektywie i ma wyraźnie europejski charakter. Nie uwzględniono w niej aspektu międzynarodowego, ani nie wskazano na wpływ polityki wewnętrznej UE na inne części świata i na politykę zewnętrzną, w tym na współpracę na rzecz rozwoju. Dlatego nigdy nie zastąpi ona wcześniejszej strategii zrównoważonego rozwoju. Dwa spośród celów zrównoważonego rozwoju nie zostały uwzględnione: cel zrównoważonego rozwoju 2 – żywność i rolnictwo i cel zrównoważonego rozwoju 16 – rządzenie, a pozostałe zostały uwzględnione jedynie częściowo, np. cel zrównoważonego rozwoju 6 (woda) i cel zrównoważonego rozwoju 11 (miasta).

4.2.3. W **dziesięciu priorytetach przewodniczącego Junckera** w ogóle nie uwzględniono dwóch celów zrównoważonego rozwoju, mianowicie celu 14 – oceany i celu 15 – różnorodność biologiczna, a inne uwzględniono tylko częściowo, np. cel 4 – edukacja, cel 6 – woda, cel 11 – miasta oraz cel 12 – zrównoważona konsumpcja i produkcja.

4.2.4. W **sprawozdaniu pięciu przewodniczących** określono węższy zestaw priorytetów i skoncentrowano się na kwestiach gospodarczych, finansowych, monetarnych i fiskalnych, a jako piąty temat uwzględniono kwestię rządzenia. Sprawozdanie to zawiera pewne odniesienia do obszarów celów zrównoważonego rozwoju takich jak energia, zatrudnienie, włączenie społeczne i systemy opieki zdrowotnej.

4.2.5. **Europejski Fundusz na rzecz Inwestycji Strategicznych (EFIS)** przyciągnął projekty sektorowe, które wydają się spójne z niektórymi wyzwaniami związanymi z realizacją celów zrównoważonego rozwoju, takimi jak energia(40 %), środowisko i efektywna gospodarka zasobami (12 %), infrastruktura społeczna (3 %) (11).

4.2.6. Szereg celów zrównoważonego rozwoju – szczególnie cel 3 – zdrowie, cel 5 – równouprawnienie płci, cel 10 – nierówności i cel 11 – miasta – nie zostało należycie uwzględnionych w tematycznych priorytetach inwestycyjnych **europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych (EFIS)**.

⁽¹⁰⁾ Jeśli chodzi o podstawę oceny zawartej w pkt 4.2.2–4.2.7 zob. Niestroy (2016), s. 38–45; Komisja Europejska, DG ds. Badań Naukowych i Innowacji (2015). *The role of science, technology and innovation policies to foster the implementation of the SDGs* („Rola polityk w dziedzinie nauki, technologii i innowacji we wspieraniu realizacji celów zrównoważonego rozwoju”).

⁽¹¹⁾ COM(2016) 359 final.

4.2.7. W najnowszej **globalnej strategii UE w dziedzinie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa** UE wprowadziła szersze ramy umożliwiające uwzględnienie programu działań ONZ do roku 2030 w takich obszarach jak handel, rozwój, demokracja, prawa człowieka, pomoc humanitarna, zmniejszanie ryzyka związanego z klęskami żywiołowymi, transfer technologii i działania w dziedzinie klimatu. Strategia ta do pewnego stopnia uwzględnia cele zrównoważonego rozwoju związane z potrzebą zapewnienia globalnego dzielenia się dobrobytem. Stanowi ona też, że cele zrównoważonego rozwoju nadadzą kształt porozumieniu, które w przyszłości zastąpi umowę z Kotonu, oraz że stanowią czynnik napędowy przeglądu europejskiego konsensusu na rzecz rozwoju.

4.3. **Obszary polityki mające kluczowe znaczenie dla przemiany transformacyjnej**

4.3.1. Na podstawie analizy rzeczywistych luk i tendencji w realizowaniu przez UE celów i zadań Komisja powinna wskazać obszary polityki mające kluczowe znaczenie dla wymaganych przemian transformacyjnych. Działanie w ramach polityki powinno koncentrować się na tych kluczowych obszarach za pomocą odpowiednich inicjatyw przewodnich, w tym przejrzystych planów działania i kamieni milowych. Biorąc także pod uwagę swoje wcześniejsze prace w tych obszarach, EKES uznaje, że następujące kluczowe obszary polityki mają zasadnicze znaczenie:

4.3.2. *Sprawiedliwe przejście do gospodarki niskoemisyjnej, gospodarki o obiegu zamkniętym i współkonsumpcji* (cele zrównoważonego rozwoju 7, 8, 9, 11, 12 oraz 13)

4.3.2.1. Jednym z głównych dążeń w ramach celów zrównoważonego rozwoju jest zapewnienie, aby ścieżki rozwojowe nie wykraczały poza granice wyznaczone przez naszą planetę w dziedzinach takich jak klimat, zużycie zasobów, jakość powietrza i wody oraz ochrona lądowej i morskiej różnorodności biologicznej. Wymaga to, aby regiony rozwinięte takie jak Europa zdecydowanie ograniczyły ślad węglowy swoich gospodarek przez zmianę modeli produkcji, konsumpcji i społeczeństwa w kierunku gospodarki niskoemisyjnej o obiegu zamkniętym. Przejście to stanowi szansę dla UE na modernizację swojej gospodarki, zwiększając w ten sposób jej konkurencyjność i odporność oraz poprawiając jakość życia i dobrobyt obywateli.

4.3.2.2. Plany działania wprowadzono w 7. unijnym programie działań w zakresie środowiska, unijnych ramach polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030 i w planie działania UE dotyczącym gospodarki o obiegu zamkniętym. Należy jednak wyraźnie przyspieszyć praktyczne postępy w tym zakresie (¹²). Konieczna jest poprawa spójności z pozostałymi obszarami polityki oraz usunięcie luk we wdrożeniu przepisów, które występują w wielu państwach członkowskich, poprzez pełne włączenie do europejskiego semestru kwestii przejścia na gospodarkę niskoemisyjną i na gospodarkę o obiegu zamkniętym (¹³). 7. unijny program działań w zakresie środowiska i plan działania dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym wymagają silnych mechanizmów wdrażania i aktywnej koordynacji z innymi obszarami polityki w Komisji w celu zapewnienia efektywnych rezultatów (¹⁴). Poprawa dialogu i sojusze ze społeczeństwem obywatelskim, w tym z przedsiębiorstwami i związkami zawodowymi, są konieczne do osiągnięcia postępów. Aktywne polityki zatrudnienia muszą prowadzić do sprawiedliwej transformacji (¹⁵). Polityka przeciwdziałania zmianie klimatu musi opierać się na zasadzie „sprawiedliwości klimatycznej”, zapewniającej, aby obciążenia i korzyści płynące ze zmiany klimatu, jeśli chodzi o ich skutki dla praw człowieka, ubóstwa i nierówności, były sprawiedliwie dzielone i nie dotyczyły grup szczególnie wrażliwych.

4.3.2.3. Należy zapewnić, aby rynki wspierały transformację gospodarczą, a ceny odzwierciedlały rzeczywiste koszty zewnętrzne emisji do atmosfery i zużycia zasobów naturalnych (¹⁶). Istniejące zobowiązania do usunięcia szkodliwych dla środowiska dotacji należy wprowadzić w życie oraz bardziej zdecydowanie reformować podatek na ochronę środowiska. Należy również rozszerzyć nowe projekty zdecentralizowanych rynków zielonej energii, na których konsumenci stają się też producentami. Podobnie, zdecentralizowana współkonsumpcja umożliwia konsumentom przejście do modelu gospodarki o obiegu zamkniętym. Wschodząca współkonsumpcja pociąga za sobą zmianę koncepcji pracy i będzie

(¹²) Opinia EKES-u w sprawie: „Protokół paryski – plan przeciwdziałania zmianie klimatu na świecie po 2020 r.” (Dz.U. C 383 z 17.11.2015, s. 74); opinia EKES-u w sprawie instrumentów rynkowych (Dz.U. C 226 z 16.7.2014, s. 1).

(¹³) Opinia EKES-u w sprawie instrumentów rynkowych (Dz.U. C 226 z 16.7.2014, s. 1).

(¹⁴) Opinia EKES-u w sprawie gospodarki o obiegu zamkniętym (Dz.U. C 264 z 20.7.2016, s. 98).

(¹⁵) Opinia EKES-u w sprawie koalicji na rzecz realizacji zobowiązań porozumienia paryskiego, przyjętego 14 lipca 2016 r. (dotychczas nieopublikowana w Dz.U.).

(¹⁶) Opinia EKES-u w sprawie instrumentów rynkowych (Dz.U. C 226 z 16.7.2014, s. 1); opinia EKES-u w sprawie nowej struktury rynku energii (Dz.U. C 82 z 3.3.2016, s. 13); opinia EKES-u w sprawie stworzenia nowego ładu dla odbiorców energii (Dz.U. C 82 z 3.3.2016, s. 22).

stanowić ważne źródło miejsc pracy. Będzie należało zapewnić przestrzeganie praw konsumentów i pracowników oraz uczciwą konkurencję w tym nowym sektorze⁽¹⁷⁾.

4.3.3. *Przejście do społeczeństwa i gospodarki sprzyjających włączeniu społecznemu – godna praca i prawa człowieka*
(cele zrównoważonego rozwoju 1, 3, 4, 5, 8 oraz 10)

4.3.3.1. Zasadniczym dążeniem w ramach celów zrównoważonego rozwoju jest położenie kresu ubóstwu oraz zapewnienie, aby każdy mógł realizować swój potencjał w sposób godny i równy. W tym kontekście cele zrównoważonego rozwoju odzwierciedlają wartości i model społeczny Europy. Jednak przepaść między bogatymi a biednymi w Europie pogłębia się w ostatnich dziesięcioleciach, a ostatnie osiem lat recesji i kryzysu finansowego, polityk oszczędnościowych i, w pewnych obszarach, braku reform strukturalnych, jeszcze bardziej zwiększyło stopy bezrobocia i ubóstwa, nasiliło dodatkowo nierówności oraz wywarło jeszcze większą presję na ochronę socjalną, dotyczącą w szczególności grupy szczególnie wrażliwe.

4.3.3.2. Osiągnięcie celów zrównoważonego rozwoju wymaga od UE zmiany paradygmatu gospodarczego w kierunku bardziej otwartego modelu rozwoju obejmującego sprawiedliwszą dystrybucję istniejącego bogactwa oraz zwiększającą odporność gospodarczą i finansową⁽¹⁸⁾. Aby tworzyć miejsca pracy i rozwój gospodarczy, UE musi zapewnić sprzyjające otoczenie inwestycyjne, połączone z dobrze funkcjonującym rynkiem wewnętrznym, międzynarodową konkurencyjnością i zwiększonym popytem wewnętrznym.

4.3.3.3. Cele zrównoważonego rozwoju powinny potwierdzać cele strategii „Europa 2020” w zakresie ograniczania ubóstwa, zatrudnienia i edukacji oraz inspirować do rozważenia skuteczniejszych sposobów ich osiągania. Kluczowe cele społeczne – takie jak godne zatrudnienie, eliminacja ubóstwa, ograniczenie nierówności i inwestycje społeczne – należy w ramach europejskiego semestru traktować na równi z kwestiami makroekonomicznymi⁽¹⁹⁾. Pierwszy wniosek Komisji dotyczący europejskiego filaru praw socjalnych nie zawierał żadnego odniesienia do celów zrównoważonego rozwoju. W dalszych pracach przygotowawczych dotyczących europejskiego filaru praw socjalnych należy rozważyć uwzględnienie celów zrównoważonego rozwoju. Komitet opracowuje obecnie opinię w sprawie filaru praw socjalnym, w której w sposób wiarygodny przedstawi swoje stanowisko.

4.3.3.4. UE powinna inwestować w spójniejsze i bardziej systematyczne podejście do zwalczania wykluczenia społecznego, marginalizacji i ubóstwa. Podejście to powinno skupiać się na grupach szczególnie wrażliwych, opierać na prawach człowieka i uwzględniać kwestie dyskryminacji ze względu na płeć. Należy przyjąć dyrektywę w sprawie równego traktowania⁽²⁰⁾.

4.3.3.5. Siatki bezpieczeństwa socjalnego trzeba dostosować, aby mogły sprostać – oprócz wyzwań związanych z bezrobociem i starzeniem się społeczeństwa – także nowym wyzwaniom, zwłaszcza tym wywołanym przez nowe formy zatrudnienia, które mogą tworzyć nowe możliwości zatrudnienia, ale mogą też prowadzić do niepewnego zatrudnienia i ubóstwa pracujących. Należy wykorzystać potencjał tworzenia miejsc pracy wynikający z kluczowych transformacji gospodarczych, takich jak gospodarka cyfrowa, niskoemisyjna i o obiegu zamkniętym⁽²¹⁾. Normy pracy i minimalny dochód europejski pomogłyby zapewnić spójność terytorialną i społeczną oraz redystrybucję bogactw i dochodów w sprawiedliwy sposób⁽²²⁾, z uwzględnieniem kompetencji państw członkowskich i UE w tych dziedzinach. Zarówno podmioty publiczne, jak i prywatne powinny uruchomić ogromny potencjał inwestycji społecznych w dziedzinie zatrudnienia⁽²³⁾. Aby „nikt nie został pominięty”, konieczne są inwestycje w wysokiej jakości, włączającą edukację oraz wysokiej jakości, niedrogie i zintegrowane usługi wspierające osoby potrzebujące.

4.3.3.6. Przedsiębiorstwa społeczne wspierają integrację rynku pracy, dostarczając jednocześnie niedrogich produktów i usług o celach społecznych, np. usług dla zdecentralizowanej gospodarki niskoemisyjnej i gospodarki o obiegu zamkniętym. Powinny one otrzymywać wsparcie w postaci środków zachęty dla przedsiębiorstw typu start-up w gospodarce społecznej oraz w postaci sprzyjającego otoczenia regulacyjnego⁽²⁴⁾.

⁽¹⁷⁾ Opinia EKES-u w sprawie: „Wspólna lub uczestnicząca konsumpcja: model zrównoważonego rozwoju w XXI wieku” (Dz.U. C 177 z 11.6.2014, s. 1); opinia EKES-u w sprawie konsumpcji współdzielonej i samoregulacji (Dz.U. C 303 z 19.8.2016, s. 36).

⁽¹⁸⁾ Opinia EKES-u w sprawie wpływu inwestycji społecznych na zatrudnienie i budżety publiczne (Dz.U. C 226 z 16.7.2014, s. 21); opinia EKES-u w sprawie zasad dotyczących skutecznych i niezawodnych systemów świadczeń społecznych (Dz.U. C 13 z 15.1.2016, s. 40).

⁽¹⁹⁾ Opinia EKES-u w sprawie wpływu inwestycji społecznych na zatrudnienie i budżety publiczne (Dz.U. C 226 z 16.7.2014, s. 21); opinia EKES-u w sprawie zwalczania ubóstwa (Dz.U. C 133 z 14.4.2016, s. 9).

⁽²⁰⁾ COM(2008) 426 final.

⁽²¹⁾ Opinia EKES-u w sprawie planu działań ekologicznych dla MŚP i inicjatywy w zakresie zielonego zatrudnienia (Dz.U. C 230 z 14.7.2015, s. 99); opinia EKES-u w sprawie: „Społeczeństwo cyfrowe: dostęp, edukacja, szkolenia, zatrudnienie, narzędzia na rzecz równości” (Dz.U. C 451 z 16.12.2014, s. 25); opinia EKES-u w sprawie: „Ku gospodarce opartej na danych” (Dz.U. C 242 z 23.7.2015, s. 61).

⁽²²⁾ Opinia EKES-u w sprawie europejskiego dochodu minimalnego i wskaźników ubóstwa (Dz.U. C 170 z 5.6.2014, s. 23).

⁽²³⁾ Opinia EKES-u w sprawie wpływu inwestycji społecznych na zatrudnienie i budżety publiczne (Dz.U. C 226 z 16.7.2014, s. 21).

⁽²⁴⁾ Opinia EKES-u w sprawie budowania ekosystemu finansowego dla przedsiębiorstw społecznych (Dz.U. C 13 z 15.1.2016, s. 152).

4.3.4. *Przejsięcie do zrównoważonej produkcji i konsumpcji żywności*
(cele zrównoważonego rozwoju 2, 12 oraz 15)

4.3.4.1. Żywność – metody upraw, produkcji, konsumpcji, handlu, transportu, przechowywania i sprzedaży – stanowi podstawowy łącznik między ludźmi a planetą oraz ścieżkę prowadzącą do zrównoważonego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu⁽²⁵⁾. Cele zrównoważonego rozwoju, a zwłaszcza cele 2 i 12, stanowią niezbędne ramy wspólnych działań na rzecz zrównoważonego wyżywienia ludności na świecie do roku 2030. Niezwykle potrzebna jest transformacja w kierunku bardziej zrównoważonych systemów żywnościowych obejmujących wszystkie etapy od produkcji po konsumpcję. Producenci muszą wytwarzać coraz więcej żywności przy jednoczesnym zmniejszaniu wpływu na środowisko, zaś konsumentów należy zachęcać do przechodzenia na diety oparte na zdrowych i odżywczych produktach, które charakteryzują się mniejszym śladem węglowym.

4.3.4.2. W ramach reformy WPR wprowadzono zestaw środków, które można uznać za krok w dobrym kierunku⁽²⁶⁾. Przechodzenie na zrównoważone systemy żywnościowe wymaga kompleksowej polityki żywnościowej, zintegrowanej z szeroko zakrojoną strategią na rzecz biogospodarki, a nie tylko samej polityki rolnej. Na podstawie uznania wzajemnej zależności produkcji i konsumpcji żywności należy opracować odpowiednią europejską politykę nakreślającą drogę do zrównoważonego rozwoju, zdrowia i odporności⁽²⁷⁾.

4.3.4.3. Należy przy tym odpowiedzieć m.in. na pytanie postawione w sprawozdaniu Falkenberga dotyczące np. tego, czy nastawienie europejskiego rolnictwa na eksport da się pogodzić z celem, jakim jest wzmocnienie produkcji żywności w krajach rozwijających się.

4.3.4.4. UE będzie miała kluczową rolę do odegrania w realizacji celu 12.3 dotyczącego zmniejszenia o połowę globalnej ilości odpadów żywnościowych. Podczas gdy prawie 800 mln ludzi na całym świecie cierpi z powodu głodu, dane pokazują, że jedna trzecia żywności produkowanej do spożycia przez ludzi zostaje na całym świecie utracona lub zmarnowana, w tym 100 mln ton w samej UE⁽²⁸⁾. EKES z zadowoleniem przyjmuje plan Komisji na rzecz utworzenia platformy dla zainteresowanych stron, która ma pomóc w określeniu koniecznych środków oraz umożliwić wymianę najlepszych praktyk w zakresie zapobiegania marnotrawstwu żywności i jego ograniczania⁽²⁹⁾.

4.3.5. *Inwestycje w innowacje i długoterminową modernizację infrastruktury oraz zachęcanie do zrównoważonego prowadzenia działalności gospodarczej*
(cele zrównoważonego rozwoju 7, 8, 9 oraz 13)

4.3.5.1. Transformacja gospodarki w kierunku bardziej zrównoważonego modelu będzie wymagała istotnej zmiany w dziedzinie inwestycji. Szacuje się, że osiągnięcie celów zrównoważonego rozwoju w skali globalnej będzie wymagało inwestycji o wartości ok. 3 bln USD⁽³⁰⁾, zarówno ze źródeł publicznych, jak i prywatnych. Do zmobilizowania zasobów finansowych na szczeblu unijnym i państw członkowskich konieczny jest holistyczny plan. Należy połączyć różne unijne programy i inicjatywy w zakresie finansowania.

4.3.5.2. UE musi w sposób bardziej skuteczny kierować inwestycje publiczne w krajach rozwijających się ku osiągnięciu zintegrowanego rozwoju zrównoważonego oraz włączyć wskaźniki dotyczące celów zrównoważonego rozwoju do publicznego finansowania projektów rozwojowych. Co ważniejsze, UE musi zachęcać do prywatnych inwestycji w tych obszarach i rozszerzać ich zasięg.

4.3.5.3. Ale również w samej UE osiągnięcie celów zrównoważonego rozwoju wymaga znacznych inwestycji w modernizację infrastruktury i zrównoważone przedsiębiorstwa. Pierwsze oceny wdrażania celów zrównoważonego rozwoju w UE wykazują istotne luki w inwestycjach w przemysł, innowacje i infrastrukturę⁽³¹⁾.

⁽²⁵⁾ FAO i 17 celów zrównoważonego rozwoju: <http://www.fao.org/3/a-i4997e.pdf>.

⁽²⁶⁾ Opinia EKES-u w sprawie bardziej zrównoważonych systemów żywnościowych (Dz.U. C 303 z 19.8.2016, s. 64).

⁽²⁷⁾ Op. cit.

⁽²⁸⁾ FUSIONS (2016). *Estimates of European food waste levels* (Szacunki dotyczące poziomu marnotrawienia żywności w Europie); <http://eu-fusions.org/phocadownload/Publications/Estimates%20of%20European%20food%20waste%20levels.pdf>

⁽²⁹⁾ Zob. przypis 26.

⁽³⁰⁾ IDDRI, streszczenie numeru 2015: <http://www.iddri.org/Publications/Three-commitments-governments-should-take-on-to-make-Sustainable-Development-Goals-the-drivers-of-a-major-transformation>.

⁽³¹⁾ Niestroy (2016), s. 28.

4.3.5.4. Zrównoważony rozwój przynosi istotne korzyści dla biznesu. Aby w pełni wykorzystać tę szansę, UE musi stworzyć sprzyjające otoczenie biznesowe zachęcające do innowacji, przedsiębiorczości i zrównoważonych inwestycji. Niektóre takie przedsięwzięcia już zostały uruchomione, zasadnicze znaczenie ma jednak zwiększenie skali i replikacja udanych przykładów zrównoważonej działalności gospodarczej. Dobrowolne inicjatywy, na przykład dotyczące społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw, mogą wnieść pozytywny wkład w tę transformację. Należy je uzupełnić dodatkowymi środkami, takimi jak środki na rzecz zwiększania przejrzystości, rozwijania kompetencji, ułatwiania partnerstw i wspierania sprawozdawczości przedsiębiorstw. Komisja musi ocenić, czy wielostronne sojusze z sektorem prywatnym stanowiąby przydatny instrument na szczeblu unijnym.

4.3.5.5. Programy finansowania UE należy dostosować do celów zrównoważonego rozwoju. Inicjatywy takie jak plan Junckera oraz instytucje finansowe i publiczne banki inwestycyjne odegrają decydującą rolę. Wyzwaniem jest tutaj realokacja kapitału. Unia rynków kapitałowych stwarza możliwości promocji zrównoważonych inwestycji⁽³²⁾. Przegląd śródkresowy WRF będzie szansą na uwzględnienie celów zrównoważonego rozwoju w ramach głównych funduszy unijnych. Należy zachęcać do długoterminowych inwestycji i usunąć istniejące przeszkody⁽³³⁾.

4.3.6. Wykorzystanie handlu jako narzędzia działającego na rzecz globalnego zrównoważonego rozwoju (cele zrównoważonego rozwoju 12 oraz 17)

4.3.6.1. W zglobalizowanej gospodarce handel wywiera zasadniczy wpływ na zrównoważony rozwój w UE i na całym świecie. W wielu celach zrównoważonego rozwoju handel uznaje się więc za ważny środek wdrażania programu działań ONZ do roku 2030. W komunikacie zatytułowanym „Handel z korzyścią dla wszystkich” Komisja wprowadziła plan działania na rzecz bardziej odpowiedzialnych inwestycji i handlu w celu zabezpieczenia norm społecznych i środowiskowych w handlu oraz promocji zrównoważonego rozwoju⁽³⁴⁾. Realizacja celów zrównoważonego rozwoju musi być w sposób systematyczny i skuteczny powiązana z tym planem działania, a wyniki należy monitorować.

4.3.6.2. Ambitne rozdziały dotyczące handlu i zrównoważonego rozwoju należy włączyć do wszystkich porozumień handlowych i inwestycyjnych UE oraz skutecznie wdrażać i egzekwować. Wymiar ram WTO związany ze zrównoważonym rozwojem wymaga wzmocnienia⁽³⁵⁾. Najlepszym sposobem, by zapewnić przestrzeganie norm społecznych oraz norm prawa pracy i środowiska w porozumieniach o wolnym handlu jest zadbanie o to, by społeczeństwo obywatelskie było znacznie bardziej zaangażowane w negocjacje oraz proces wdrażania i monitoringu⁽³⁶⁾.

4.3.6.3. Komisja powinna przyjąć strategię promującą godną pracę w globalnych łańcuchach dostaw⁽³⁷⁾. Należy udzielić wsparcia inicjatywom wielostronnym, aby promować należytą staranność w globalnych łańcuchach dostaw.

4.4. Lepsze zarządzanie na rzecz zrównoważonego rozwoju

4.4.1. W ramach wsparcia dla działań realizowanych w kluczowych obszarach polityki, UE musi ocenić i usprawnić poziomą i pionową koordynację polityki w celu skutecznej realizacji programu działań ONZ do roku 2030. Lepsze zarządzanie jest kluczowym czynnikiem umożliwiającym zrównoważony rozwój⁽³⁸⁾, a lepsza koordynacja stanowi podejście mające kluczowe znaczenie dla osiągnięcia spójności polityki.

4.4.2. UE musi zwiększyć spójność swoich polityk i konsekwentnie ukierunkować je w stronę harmonijnego zrównoważonego rozwoju. Istniejący mechanizm uwzględniania aspektów polityki rozwojowej w innych obszarach, znany jako „spójność polityki na rzecz rozwoju”, powinien zostać poddany przeglądowi i wzmocnieniu, należy mu też nadać nową formułę, aby stał się instrumentem „spójności polityki na rzecz zrównoważonego rozwoju”. Należy także powiązać go z innymi wysiłkami na rzecz koordynacji poziomej.

⁽³²⁾ Badanie UNEP, *Building a sustainable Financial System in the European Union* („Budowa stabilnego systemu finansowania dla Unii Europejskiej”), s. 5: <http://web.unep.org/inquiry>.

⁽³³⁾ Opinia EKES-u w sprawie długoterminowego finansowania gospodarki europejskiej (Dz.U. C 327 z 12.11.2013, s. 11).

⁽³⁴⁾ COM(2015) 497 final.

⁽³⁵⁾ Opinia EKES-u w sprawie: „Handel, wzrost gospodarczy i rozwój” (Dz.U. C 351 z 15.11.2012, s. 77); opinia EKES-u w sprawie: „Finansowanie rozwoju – stanowisko społeczeństwa obywatelskiego” (Dz.U. C 383 z 17.11.2015, s. 49).

⁽³⁶⁾ Opinia EKES-u w sprawie: „Handel z korzyścią dla wszystkich” (Dz.U. C 264 z 20.7.2016, s. 123).

⁽³⁷⁾ Opinia EKES-u w sprawie godnej pracy w światowych łańcuchach dostaw (Dz.U. C 303 z 19.8.2016, s. 17).

⁽³⁸⁾ Przemówienie komisarza Fransa Timmermansa wygłoszone na szczycie ONZ-u w dniu 27 września 2015 r., zatytułowane „Ultimately, – it's all about governance”.

4.4.3. Komisja powinna również przeanalizować sposoby wykorzystania narzędzi służących „lepszemu stanowieniu prawa” do realizacji celów zrównoważonego rozwoju. W związku z tym należy poddać przeglądowi wytyczne dotyczące oceny skutków, np. poprzez wprowadzenie kryterium zrównoważoności w ocenach skutków dotyczących nowego ustawodawstwa.

4.4.4. W dążeniu do włączenia celów zrównoważonego rozwoju w główny nurt wszystkich stosownych sektorów polityki Komisja powinna wykorzystać przewodnie zasady programu działań ONZ do roku 2030 jako ramy przeglądu prawodawstwa UE i tworzenia polityki UE, a zwłaszcza uwzględnić podejście oparte na prawach człowieka i zasadę „nikt nie może zostać pominięty”.

4.4.5. Na podstawie globalnych wskaźników dotyczących celów zrównoważonego rozwoju uzupełnionych o odpowiednie wskaźniki europejskie UE musi ustanowić system monitorowania i przeglądu celów zrównoważonego rozwoju, który będzie skoordynowany z systemami monitorowania w państwach członkowskich oraz powiązany z systemem globalnego monitorowania na szczeblu HLPF.

4.4.6. Należy również wprowadzić wskaźniki dotyczące celów zrównoważonego rozwoju do istniejących procesów monitorowania i oceny polityki. Dotyczy to w szczególności europejskiego semestru, który – jako główny mechanizm zarządzania UE – musi zostać dostosowany do realizacji celów zrównoważonego rozwoju.

4.4.7. Wzmocnienie roli wskaźników zrównoważoności w ramach legislacyjnego procesu przydziału środków budżetowych przyniosłoby skutek w postaci dużego efektu dźwigni w zakresie wdrażania zrównoważonego rozwoju. Kryteria warunkowości uwzględnione w europejskich funduszach strukturalnych i inwestycyjnych powinny zostać dostosowane do realizacji celów zrównoważonego rozwoju.

4.4.8. Należy wspierać inicjatywę europejskiej sieci na rzecz zrównoważonego rozwoju (ESDN) dotyczącą utworzenia między państwami członkowskimi platformy partnerskiego uczenia się.

4.4.9. Sama UE powinna przejąć inicjatywę i zostać pierwszą organizacją regionalną, która przedstawi dobrowolny przegląd podczas sesji HLPF w 2017 r. Ponadto UE powinna wydawać coroczne sprawozdania przedstawiające, jak działania wewnętrzne i zewnętrzne UE przyczyniają się do realizacji celów zrównoważonego rozwoju w obszarze tematycznym, któremu w danym roku jest poświęcone HLPF⁽³⁹⁾. Społeczeństwo obywatelskie powinno w pełni uczestniczyć – za pośrednictwem Europejskiego Forum na rzecz Zrównoważonego Rozwoju – w sporządzaniu i przedstawianiu dobrowolnego przeglądu i sprawozdań tematycznych.

5. Społeczeństwo obywatelskie jako siła napędowa

5.1. Program działań ONZ do roku 2030 wymaga przejścia **do modelu zarządzania z udziałem wielu zainteresowanych stron**, z nadaniem większej roli społeczeństwu obywatelskiemu. Cele zrównoważonego rozwoju można zrealizować wyłącznie pod warunkiem że społeczeństwo obywatelskie i inne zainteresowane strony będą brać w tym procesie aktywny udział i przejmą za niego odpowiedzialność. Społeczeństwo obywatelskie musi być zaangażowane, począwszy od poziomu lokalnego, regionalnego i krajowego po unijny i HLPF, na każdym etapie aż do realizacji.

5.2. **Unii Europejskiej i jej państwom członkowskim** EKES sugeruje ustanowienie **europejskiego forum na rzecz zrównoważonego rozwoju**, aby zapewnić zaangażowanie szerokiego kręgu organizacji społeczeństwa obywatelskiego i zainteresowanych stron w realizację celów zrównoważonego rozwoju w UE oraz w ich stałe monitorowanie i przegląd⁽⁴⁰⁾. Pierwszym zadaniem tego forum powinno być ułatwianie dialogu ze społeczeństwem obywatelskim w ramach tego procesu prowadzącym do wypracowania nadrzędnej unijnej strategii na rzecz zrównoważonego rozwoju.

5.3. Komisja powinna wprowadzić szczegółowy program i linię finansowania wspierające budowanie zdolności organizacji społeczeństwa obywatelskiego, tak by mogły w pełni uczestniczyć w tym procesie. Istniejące programy budowania zdolności należy wyraźniej otworzyć na organizacje społeczeństwa obywatelskiego zajmujące się problemami krajowymi, które tworzą „pomost” między komponentami wewnętrznymi a zewnętrznymi, a także pomost w odniesieniu do kwestii dotyczących włączania celów zrównoważonego rozwoju w główny nurt polityki i rządzenia.

Bruksela, dnia 21 września 2016 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Georges DASSIS

⁽³⁹⁾ Opinia EKES-u w sprawie: „Program działań do roku 2030 – Unia Europejska zaangażowana w cele zrównoważonego rozwoju na świecie” (dotychczas nieopublikowana w Dzienniku Urzędowym).

⁽⁴⁰⁾ Opinia EKES-u w sprawie forum europejskiego społeczeństwa obywatelskiego na rzecz zrównoważonego rozwoju (Dz.U. C 303 z 19.8.2016, s. 73).